

Härnösands
kommun

Kommunrevisionen

Revisionsstrategi 2015-2018

för kommunen och dess helägda företag

fastställd 2016-09-21

Innehållsförteckning

1. Mål och uppdrag	3
1.1 Mål	3
1.2 Uppdrag	3
2. Årlig granskning	4
3. Verksamhetsrevision.....	4
3.1 Planering	4
3.2 Risk- och väsentlighetsanalys	4
3.3 Grundläggande granskning	5
3.4 Fördjupade granskningar	5
4. Revisorernas arbete och utveckling.....	6
4.1 Besök i verksamheterna	6
4.2 Närvaro vid fullmäktigesammanträden	7
4.3 Omvärldsbevakning	7
4.4 Kompetensutveckling.....	7
5. Redovisningsrevision	7
5.1 Risk och väsentlighet	7
5.2 Granskning av delårsrapport	8
5.3 Årsbokslutsgranskning.....	8
6. Lekmannarevision.....	8

1. Mål och uppdrag

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll av och stöd till nämnderna och syftar ytterst till ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Revisionen arbetar på kommunfullmäktiges uppdrag och utgör hela fullmäktiges verktyg.

I enlighet med god revisionssed har revisorerna upprättat en flerårig revisionsstrategi för det långsiktiga revisionsarbetet. Revisionsstrategin är ett internt policydokument för valda revisorers och utsedda lekmannarevisorers arbete i kommunen och dess företag.

Dokumentet är vägledande för hur revisorerna

- Tillgodoser lagstiftarens krav och intentioner
- Möter förväntningar från de förtroendevalda i kommunfullmäktige, styrelsen, nämnder, anställda i kommunen och kommunens invånare och intressenter
- Anpassar revisionen till ändrade förutsättningar (t ex ändrad lagstiftning, förändringar i organisationskultur, ändrade finansieringsförutsättningar mm)
- Utgår från bedömningar om väsentlighet och risk i valet av granskningsinsatser

1.1 Mål

Vägledande för revisionen i kommunen ska vara kommunikation och samverkan. Revisorernas arbetsätt ska ha ett stort inslag av dialog med företrädare för den verksamhet som granskas.

- Revisionens årliga granskning av styrelsens och nämnders verksamhet ska ge tillräckligt underlag till prövningen av ansvar.
- Revisionens granskningsarbete ska främja utvecklingen i kommunen.

1.2 Uppdrag

Enligt kommunallagen 9 kap 9 § är revisionens uppgift att ge underlag till fullmäktiges prövning om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande
- den interna kontrollen är tillräcklig

Granskningen syftar ytterst till att ge de förtroendevalda revisorerna underlag för bedömning om nämnder, styrelser och enskilda politiker skall beviljas ansvarsfrihet. Dessutom är granskningen ett underlag för uttalande om tillstyrkande eller avstyrkande av att årsredovisningen godkänns.

Granskningsuppdraget är medlet att nå fram till denna ansvarsprövning. Revisorerna ska verka för att ansvarsprövningsprocessen för kommunen i sin helhet planeras på ett bra sätt. Enskilda granskningsinsatser har därtill ett egenvärde genom de effekter de kan åstadkomma.

Revisionsarbetet bedrivs i enlighet med kommunallagen, aktiebolagslagen, stiftelselagen och andra författningar om revision, reglementet samt god revisionssed. Vidare kommer de rekommendationer och utkast till rekommendationer som SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) utger att ligga till underlag för revisionen.

Revisorerna ska årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionssed. Granskningen skall ske på samma sätt i de kommunala bolagen genom de lekmannarevisorer som utsetts i bolagen.

2. Årlig granskning

Revisorernas uppdrag är att granska alla verksamheter årligen för att få underlag till den slutliga prövningen av ansvar för verksamhet, ekonomi och intern kontroll. Den årliga granskningen består av:

- Verksamhetsrevision (grundläggande och fördjupad granskning)
- Granskning av delårsrapport och årsbokslut

Den årliga granskningen redovisas i de förtroendevalda revisorernas revisionsberättelse till fullmäktige och i lekmannarevisorernas granskningsrapport till respektive bolagsstämma.

Respektive område beskrivs mer i detalj nedan.

3. Verksamhetsrevision

Revisorernas ramavtal med sakkunniga biträden innefattar granskning av styrelse och nämnder, anknutna stiftelser samt lekmannarevision i bolag och förbund.

De fördjupade granskningarna bestäms utifrån revisionsplanering och risk och väsentlighetsanalys som beskrivs nedan.

3.1 Planering

Utgångspunkter för årsplaneringen är:

- Revisorernas uppgifter – kommunallagen 9 kap
- God revisionsred i kommunal verksamhet 2014
- Förändringar i lagstiftningen
- Väsentlighets- och riskanalys inför upprättandet av revisionsplan
- Iakttagelser och rekommendationer från tidigare års granskning
- Senaste årsredovisning
- Budgeten för innevarande år
- Nämndernas egna riskanalyser (införskaffas löpande)
- Tidigare genomförda granskningar

3.2 Risk- och väsentlighetsanalys

Analysen av väsentlighet och risk utgår från revisionens syfte. Analysen startar med att fastställa väsentliga verksamhetsområden inom respektive nämnd och styrelse. Väsentliga verksamhetsområden är de som kräver en stor andel av resurser och vars mål och uppdrag i hög grad bidrar till styrelsens/nämndens ändamål. Det innebär att de uppdrag och mål som fullmäktige gett styrelser och nämnder ska beaktas i väsentlighetsanalysen. Erfarenheter från tidigare granskningar likaså. Det innebär att det görs en sammanvägning av:

- Iakttagelser och rekommendationer från grundläggande granskning
- Iakttagelser och rekommendationer från fördjupade granskningar
- Iakttagelser från nyckeltalsanalys

- Iakttagelser avseende intern kontroll
- Hur stora resurser som verksamhetsområdet tar i anspråk
- Förändringar i den kommunala organisationen
- Vilka mål som finns från fullmäktige som påverkar verksamhetsområdet
- Vilka uppdrag som finns från fullmäktige inom verksamhetsområdet (beslut och reglemente mm)
- Omvärldsförändringar (ekonomisk utveckling, utredningar, lagar mm)
- Om det finns andra kriterier som påverkar bedömningen av väsentlighet (förtroendeskada, aktualitet, tidigare brister mm)

Dessa kriterier ligger sedan till grund för en klassificering av verksamhetsområdet som väsentligt respektive oväsentligt. Det är framförallt inom dessa väsentliga områden som vi identifierar och bedömer risker och hur de hanteras.

För granskning av räkenskaperna av nämnder och styrelse utgår granskningen från en separat väsentlighets- och riskanalys. Därefter väljs en optimal granskningsansats med inriktning på finansiella flöden och/eller substansgranskning av enskilda poster.

3.3 Grundläggande granskning

Utgångspunkten för den grundläggande granskningen är fullmäktiges mål och uppdrag. Granskningen ska ge svar på hur nämnder och styrelser mottar, genomför och återredovisar mål och uppdrag. Den årliga granskningen omfattar flera steg och genomförs löpande under året genom bland annat:

- Att ta del av grundläggande dokument, t ex:
 - Mål- och budgetdokument
 - Riktlinjer
 - Verksamhetsrapporter
 - Delårsrapporter
 - Bokslut
 - Protokoll
- Att kommunicera med den verksamhet som granskas.
- Att bedöma nämndernas och kommunstyrelsens internkontrollplaner och faktiskt genomförd internkontroll.
- Granskning av viktiga beslut i kommunfullmäktige och uppföljning av dessa. Viktiga beslut att följa upp under året avser främst styrprocessen.
- Att följa upp hur respektive nämnd har hanterat aktuella iakttagelser och rekommendationer från genomförda granskningar och protokollsnoteringar

Iakttagelser från den grundläggande granskningen kommuniceras och diskuteras vid träffar med nämndföreträdare.

3.4 Fördjupade granskningar

Fördjupade granskningar och förstudier genomförs för de områden där den grundläggande granskningen inte gett tillräckliga underlag för revisorernas bedömningar och uttalandet i

revisionsberättelsen. Fördjupade granskningar kan avse verksamhet och resultat, processer och rutiner, styrning och intern kontroll samt redovisningen. Granskning genomförs kommunövergripande, gemensamt för flera nämnder eller nämndvis. Granskningen kan ske i samverkan med andra revisorer eller med lekmannarevisorerna i företagen.

Utgångspunkter för granskningarna är gjorda iakttagelser i grundläggande granskning, tidigare fördjupade granskningar och upprättad risk- och väsentlighetsanalys. Förslag till fördjupade granskningar diskuteras och rangordnas inom tilldelad ekonomisk resurs. Rangordningen testas regelbundet då förutsättningarna förändras över tid. Beslut om fördjupad granskning tas genom godkännande av projektplan som tas fram löpande över året. Planerade fördjupningsgranskningar presenteras i den årliga revisionsplanen.

4. Revisorernas arbete och utveckling

Revisorerna är självständiga i förhållande till varandra. Revisorerna strävar efter att samarbeta i löpande revisionsarbete och vid olika ställningstaganden. Formerna för samordning och gemensamma arbetssätt kommer främst till uttryck i arbetsordningen. De förtroendevalda revisorerna utför granskningsarbetet vid sidan av det granskningsarbete som utförs av sakkunnigbiträdet. Samtliga revisorer läser kontinuerligt protokoll från kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Områdesbevakning av de olika nämndernas verksamhetsområden sker genom informell uppdelning bland revisorerna och framgår av arbetsordning.

I revisorernas granskning ingår att:

- följa och informera sig om kommunens verksamheter, i synnerhet verksamheten inom bevakningsområdet samt att övergripande rapportera om väsentliga iakttagelser från nämnder/protokollsläsning,
- ge uppslag till fördjupade granskningar,
- ge signaler om vad som kan lyftas fram som angelägna revisionskommentarer i delårsrapport och bokslutsgranskning,
- ge uppslag till verksamhetsträffar och tema för hearings.

4.1 Besök i verksamheterna

Som ett led i den årliga granskningen ingår momentet kommunikation med nämnderna. Detta innebär att revisionen fortlöpande har att utveckla kontakten och dialogen med nämnderna och dess verksamhet. Kontakter tas bland annat genom:

- Möten med nämndpresidium
- Att närvara vid nämndernas sammanträden
- Att genomföra verksamhetsbesök

Möten med nämndernas presidium genomförs så att ansvariga revisorer träffar respektive nämnds presidium alternativt att samtliga revisorer träffar hela nämnden eller nämndens presidium. Särskilda frågor till nämnderna utarbetas till dessa möten och de sakkunniga biträdena deltar vid dessa tillfällen. Sakkunniga svarar för att kontakter tas, upprättar inbjudningar och för minnesanteckningar vid verksamhetsbesöken. Använda arbetssätt framgår närmare av arbetsordningen.

4.2 Närvaro vid fullmäktigesammanträden

Revisorerna strävar efter att vara kända i hela organisationen. Tillfällen för närvaro ges vid kommunfullmäktiges sammanträden och att i förekommande fall föredra granskningsrapporter. Information om revisionsarbetet lämnas vid föredragning av utlåtandet kring delårsrapport samt redogörelsen och revisionsberättelsen vid årsbokslut. Dialogen med fullmäktiges presidium vid fyra tillfällen per år är närmaste verktyg för att uppmärksamma de fördjupningsgranskningar som delges fullmäktige löpande.

4.3 Omvärldsbevakning

För att fånga viktiga händelser inom kommunen och i omvärlden fordras bevakning. Det följer med uppdraget som revisor att på en övergripande nivå följa utvecklingen i kommunen och inom områden som påverkar och kan komma att påverka kommunen.

Sakkunnigbördet stödjer revisorernas omvärldsbevakning genom att löpande informera om förändringar med stöd av den omvärldsbevakning som görs inom områdena: kommunal redovisning, kommunal juridik, kommunal samverkan och regional utveckling samt planering och styrning, arbetsgivar-, demokrati- och integrationsfrågor, kommunikationer bland annat färdtjänst, miljö, risk och säkerhet, äldreomsorg, hälso- och sjukvård, individ- och familjeomsorg, handikappomsorg, förskola, grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, arbetsmarknad, kultur och fritid samt kommunala bolag.

4.4 Kompetensutveckling

Med den snabba utvecklingstakt som råder både inom kommunens verksamheter och inom revisionen behöver de förtroendevalda revisorerna regelbundet utveckla sin kompetens. Det sker genom deltagande i seminarier och konferenser samt genom riktade utbildningsinsatser. En utbildningsdag genomförs tillsammans med sakkunnigbördet kring aktuella områden. Revisorerna deltar i lokalt nätverk för revisorer (FFR) vid de utbildningstillfällen och erfarenhetsutbyten som erbjuds. Nya revisorer erbjuds grundläggande utbildning i revisionens uppgifter. Varje revisor har att fortbilda sig inom sitt bevakningsområde.

5. Redovisningsrevision

5.1 Risk och väsentlighet

Revisionen inriktas på väsentliga processer, belopp och poster. Så snart som nämndernas, styrelsens och bolagens ekonomiska redovisningar föregående år är fastställda upprättas riskanalyser per nämnd, styrelse och bolag. För varje nämnd, styrelse och bolag väljs en optimal granskningsansats med inriktning på intern kontroll i kritiska processer och/eller substansgranskning av enskilda poster. Granskningar genomförda tidigare år beaktas vid val av granskningsansatsen.

Utöver detta kommer det under året att ske vissa specifika granskningsinsatser. De specifika granskningsinsatserna fastställs i samband med upprättande av risk- och väsentlighetsanalys för räkenskapsrevisionen.

För bolagen upprättas en separat granskningsplan för granskningen som genomförs av bolagets yrkesrevisor. Granskningsplanen kommuniceras och samordnas med lekmannarevisorerna samt sakkunnigbördet.

5.2 Granskning av delårsrapport

Delårsbokslutet skall granskas och rapport skall lämnas inför behandlingen i fullmäktige. Granskningen skall svara på frågan om resultaten i rapporten är förenliga med de mål fullmäktige beslutat om i budgeten.

Syftet med granskningen är även att identifiera och kommunicera eventuella risker, budgetavvikelser och andra problemområden på ett tidigt stadium.

Utgångspunkten för granskningen är kommunallagen, kommunal redovisningslag och rekommendationer och vägledningar från SKYREV och Rådet för kommunal redovisning samt referensgrupp inom SKL (Sveriges kommuner och landsting).

Redogörelse lämnas i de fall vi identifierar risker och problemområden i god tid så att eventuella åtgärder kan vidtas före bokslutsarbetet. Sakkunnigbiträdet ansvarar för granskningens genomförande och enligt tidplan i överenskommelse med ekonomiavdelningen.

5.3 Årsbokslutsgranskning

Årsbokslutet kommer att granskas med utgångspunkt från de risker vi bedömer kvarstår i verksamheten med beaktande av iakttagelser från granskning av intern kontroll och delårsbokslut.

Granskningen av årsredovisningen med däri ingående verksamhetsredovisning, balans- och resultaträkningar, finansieringsanalys samt noter görs enligt sakkunnigbitrådets granskningsplan. Slutrapport presenteras inför revisorerna i enlighet med kommunens tidplan för bokslutsarbetet.

6. Lekmannarevision

Lekmannarevisionen av kommunens bolag omfattar en årlig granskning av bolagen. Utgångspunkt för granskningen är det kommunala ändamålet, bolagsordning, ägardirektiv och andra styrdokument. Lekmannarevisorerna ska förhålla sig till och bedöma om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Lekmannarevisorernas granskning består av en grundläggande granskning av hur bolagens verksamhet förhåller sig till det kommunala ändamålet och övriga styrdokument samt deras system för styrning, uppföljning och intern kontroll. Den grundläggande granskningen omfattar bl.a. följande moment:

- Löpande genomgång av styrelseprotokoll och handlingar
- Insamling, genomgång och översiktlig analys av väsentliga styrdokument
- Översiktlig genomgång av system för styrning, uppföljning och intern kontroll
- Uppföljning av åtgärder utifrån föregående års granskning

Lekmannarevisorerna beslutar också vid behov utifrån sitt väsentlighet- och riskarbete om genomförande av fördjupade granskningar avseende bolagen.

Resultatet av granskningarna sammanställs i en granskningsredogörelse som ligger till grund för lekmannarevisorernas uttalande i granskningsrapporten.